

Plakaty propagandowe z lat 1945-1989

Materiały ulotne (afisze, plakaty, ulotki), w praktyce archiwalnej zwane również drukami ulotnymi lub drukami efemerycznymi, towarzyszą nam w życiu codziennym na każdym kroku.

Afisz z założenia pełni funkcję informacyjną, w związku z tym charakteryzuje się oszczędnością ornamentyki. Dominującą rolę w plakacie pełni kompozycja plastyczna, informacja tekstowa jest zazwyczaj mniej precyzyjna i uzupełnia obraz. W przypadku ulotki, która łączy w sobie elementy plakatu i afisza, podstawowym wyróżnikiem jest mały format oraz indywidualny odbiorca.

Poniżej prezentujemy kilkadziesiąt druków ulotnych wybranych z ponad pięciuset przechowywanych w dwóch opracowanych zespołach akt łódzkich instancji wojewódzkich PZPR - Komitetu Łódzkiego PZPR oraz Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Łodzi. Są przykładem "sztuki zaangażowanej" sterowanej przez rządy totalitarne. Przy ich pomocy komentowano wydarzenia z bieżącej polityki krajowej i międzynarodowej oraz życia społeczno-gospodarczego.

Niektóre plakaty mogą dziś bawić odbiorcę - karykatury wyśmiewające kapitalizm amerykański z lat 50-tych, czy nachalna propaganda sukcesu z lat 70-tych XX w. - lecz nawet z perspektywy lat uderza agresywny ton części z nich.

ZA ŻELAZNĄ KURTYNĄ

Propagandziści Polski Ludowej zniechęcali odizolowane żelazną kurtyną społeczeństwo do krajów Zachodu. Ostrzegali przed amerykańską dominacją w Europie, kapitalizmem, Paktem Północnoatlantyckim, czy "wrogą propagandą" Radia Wolna Europa.

Jednocześnie wystawiany był socjalizm i jego twórcy: Karol Marks, Fryderyk Engels, Włodzimierz Lenin, Józef Stalin, w Polsce Bolesław Bierut. Bohaterowie z ludu, jak pierwsza kosmonautka Walentyna Tierieszkowa, mieli swym przykładem oddziaływać na wychowywaną w duchu socjalistycznym młodzież.

WYDARZENIA POLITYCZNE

W polityce wewnętrznej komunistyczna propaganda koncentrowała się na kolejnych wyborach do Sejmu i Rad Narodowych, propagowaniu zapisów konstytucji z 1952 r., informowaniu o kolejnych zjazdach PZPR. Corocznie uroczystości obchodzono pierwszomajowe Święto Pracy i rocznice zakończenia II wojny światowej. Plakaty wykorzystywano w walce politycznej z kościołem katolickim i Solidarnością. Zapowiadając: "nigdy nie przebaczymy", władze dezawuowały pojednawczy gest biskupów polskich wobec Niemiec.

SPOŁECZEŃSTWO I GOSPODARKA

Znaczną grupę stanowią druki ulotne, które spełniały funkcje agitacyjne w sferze społecznej i gospodarczej. Plakaty sugerowały podstawowe znaczenie centralnego planowania i statystyk w zakładach przemysłowych oraz produkcji rolnej.

Jednocześnie propaganda komunistyczna piętnowała zamożnych rolników, zrównując ich z grupami marginesu społecznego.

Poprzez druk plakatów walczone też z patologiami administracji i systemu produkcji.
